

בית ספר קשת תשע"ד

שירת העשבים / נעמי שמר

וכשהלב	כמה יפה	דע לך
מן השירה מתמלא	כמה יפה ונאה	שכל רועה ורועה
ומשתוקק	כששומעים השירה	יש לו ניגון מיוחד
אל ארץ ישראל	שלהם	משלו
אור גדול	טוב מאוד	דע לך
אזי נמשך והולך	להתפלל ביניהם	שכל עשב ועשב
מקדושתה של האר	ובשמחה לעבוד	יש לו שירה מיוחדת
עליו	את השם	משלו
ומשירת העשבים	ומשירת העשבים	ומשירת העשבים
נעשה ניגון	מתמלא הלב	נעשה ניגון
.של הלב	ומשתוקק	של רועה

שיר זה קשור לעולם הטבע. מצאו ורשמו כאן דימויים שונים שהובאו מעולם הטבע: _____

הבית הראשון

שיר זה מתאר דמות שעובדת / פועלת בטבע. מי דמות זו?

מה דמות זו עושה בשיר? _____

חשבו, מהו הקשר בין עבודת הרועה והניגון שמיוחס לו? כלומר, מדוע דווקא רועה יש לו ניגון?

למה עוד בשיר יש ניגון? _____

בשיר כתוב "משירת העשבים נעשה ניגון של רועה". הסבירו

משפט זה במלים שלכם: _____

שוחחו בחברותא: ברובד עמוק יותר של הבנה, שיר זה הוא משל. כלומר, השיר אינו רק על רועה אלא על כל אדם שחייב להיות לו ניגון בחיים. לדעתכם, מה פירוש הרעיון שלכל אדם יהיה ניגון? האם לכל אדם חייב להיות מנגינה מוזיקאלית שמלווה אותו? אולי לכל אחד יש רעיון (במקום ניגון) שהוא ה'סיסמא' שלו בחיים? משהו אחר?

הבית השני

בבית זה המשוררת מעודדת את האנשים לבלות זמן בשדה ולהתייחד עם השירה של העשבים. האם אתם נהנים להיות בטבע? לאיזה סוג של טבע את/ה הכי מתחבר/ת? (יער, הרים, חוף...) מדוע? מה אתם מרגישים כאשר אתם נמצאים בטבע?

בשיר כתוב שטוב מאוד להתפלל בין העשבים. פירוש אחד למילה

"להתפלל" הוא לומר את המלים בסידור, אבל אינו הפירוש היחיד. לדעתכם, מה עוד יכול להיות הפירוש של תפילה בין העשבים?

אם אנו מבינים שהעשב אינו רק טבע אלא הוא גם משל לבני אדם, מה השיר אולי מלמד על תפילה בין אנשים רבים? _____

בין אם את/ה שייכ/ת לקבוצת תפילה או מפגש נסו לנסח תפילה קצרה שאתם הייתם רוצים להתפלל בזמן שאתם נמצאים בטבע, בין העשבים או בכל נקודה טבעית אחרת, או בין אנשים

רבים ומגוונים

הבית השלישי

בבית זה המשוררת מספרת שכאשר הלב מתמלא משירת העשבים יש גם תשוקה (רצון, אהבה) לארץ ישראל. כיצד לדעתכם שירת העשבים (של הטבע או כמשל לבני אדם) יכולה להביא אדם לאהבת ארץ ישראל?

מאיפה נולד שיר זה?

נעמי שמר כתבה שיר זה בהשראת "תורה" של רבי נחמן מברסלב. רבי נחמן מברסלב, נין של מייסד החסידות, הבעל-שם-טוב, היה רב חסידי שחי באוקראינה בין השנים 1771 – 1810. הוא לימד תלמידים רבים דרך מיוחדת של יהדות עם דגש מיוחד על רגש ומודעות לרגש שלנו. הנה קטע מדבריו ששימשו כהשראה עבור נעמי שמר בשיר זה. קראו את הקטע והתייחסו לשאלות.

כי דע, כי כל רועה נרועה יש לו נגון מיוחד לפי העשבים ולפי המקום שהוא רועה שם... גם אינו רועה תמיד במקום אחד... ולפי העשבים והמקום שרועה שם, כן יש לו נגון כי כל עשב נעשב יש לו שירה...

לפי דבריו של רבי נחמן מברסלב, הניגון של הרועה ישתנה לפי המקום והעשבים באותו מקום. אם נבין שהניגון קשור לרגש, כיצד **בחייכם** הרגש שלכם משתנה לפי המקום. חשבו על

מקומות חשובים בחייכם (בית, בית ספר, בית של סבא/סתבא, חוג...) וכיצד הניגון / רגש שלכם משתנה במקומות השונים. מה גרום לשינוי זה? רשמו כאן וספרו לחברי הקבוצה:

סיכום

רבי נחמן מברסלב לימד:

טוב להאדם להרגיל את עצמו שיוכל להחיות את עצמו עם איזה נגון, כי נגון הוא דבר גדול וגבוה מאד מאד, ויש לו כח גדול לעורר ולהמשיך את לב האדם להשם יתברך ואפילו מי שאינו יכול לנגן, אף על פי כן בביתו ובינו לבין עצמו יוכל להחיות את עצמו באיזה נגון כפי שיוכל לזמר אותו, כי מעלת הנגון אין לשער...

מהו הניגון שלכם???

ולסיום...

התכוננו כקבוצה להציג שיר בפני שאר הכיתה. השיר יכול להיות "הניגון" האישי של אחד מחברי הקבוצה או אחד מהבתים של "שירת העשבים" לפי המנגינה הרגילה או מנגינה אחרת שתלבישו על המלים. אפשר להכין תנועות שילוו את הניגון! היו יצירתיים! תיהנו!

'כיתה א'

שִׁירַת הָעֵשְׂבִים / נְעָמִי שָׁמֶר

מִתְחִי קו בֵּין הַתְמוּנָה וְהַמֶּלֶה
הַמְתַּאֲמָה לָהּ

דַּע לָךְ
שָׁכַל רוּעָה וְרוּעָה
יֵשׁ לוֹ נֶגוֹן מִיָּחָד
מְשֻׁלוּ
דַּע לָךְ
שָׁכַל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב

1) בְּשִׁיר זֶה שָׂרִים עַל דַּמוֹת שְׁעוֹבָדֵת בְּטָבַע, בְּשָׂדָה. מִי הַדָּמוֹת? רְשְׁמוּ
כָּאן וְגַם מְרַקְרוּ אֶת הַמֶּלֶה כָּל פֶּעַם שֶׁהִיא מוֹפִיעָה בְּשִׁיר:

2) הַשְּׁלִימוּ אֶת הַמִּשְׁפָּט עִם הַמֶּלֶה הַמְתַּאֲיָמָה מִהַתְרַמִּילוֹן:

בְּשִׁיר כְּתוּב שֶׁלְכָל רוּעָה וְלְכָל עֶשֶׂב יֵשׁ _____ מִשְׁלוֹ.

אוֹכֵל נִיגוֹן, רוּחַ, כּוֹחַ,

3) מִדּוּעַ, לְדַעְתְּכֶם, חָשׁוּב שֶׁלְכָל רוּעָה יִהְיֶה נִגוֹן מִשְׁלוֹ?

4) הֲאֵם אַתֶּם אוֹהֲבִים לְשִׁיר? רְשְׁמוּ כָּאן שִׁירִים שִׁילְדֵי הַשְּׁלַחַן שֶׁלְכֶם

אוֹהֲבִים לְשִׁיר: _____

בחרו שיר מבין הילדים ותכוננו לשיר אותו בפני הכיתה 5)

כמה יפה

כמה יפה ונאה

כששומעים השירה

שלכם

טוב מאד

להתפלל ביניהם

ובשמחה לעבד

את השם

ומשירת העשבים

מתמלא הלב

ומשתוקק

דע לך

שכל רועה ורועה

יש לו נגון מיוחד

משלו

דע לך

שכל עשב ועשב

יש לו שירה מיוחדת

משלו

ומשירת העשבים

נעשה נגון

של רועה

1) בשיר זה מופיעה דמות שעובדת בטבע, בשדה. מי הדמות? רשמו כאן וגם מרקרו את המלה כל פעם שהיא מופיעה בשיר:

2) השלימו את המשפט עם המלה המתאימה מהתרמילון:

בשיר כתוב שלכל רועה ולכל עשב יש _____ משלו.

אוכל ניגון, רוח, כוח,

3) חשבו על עבודת הרועה להוציא ולהכניס את הצאן כל יום לשמור על הצאן
במרעה. מדוע מתאים לומר שיהיה לכל רועה ניגון משלו? _____

4) בשיר כתוב שגם לכל עשב יש ניגון. מתי אפשר לשמוע את השיר
של העשב? מתי אתם שומעים בשירה זו? _____

5) בבית השני של השיר כתוב שטוב מאוד להתפלל בין העשבים.
המציאו תפילה קצרה שהייתם רוצים להתפלל בטבע בין העשבים.
ציירו גם תמונה של המקום שבו היית רוצה להתפלל:

ציור	התפילה שלי בין העשבים

4) האם אתם אוהבים לשיר? רשמו כאן שירים שילדי השלחן שלכם
אוהבים לשיר: _____

רנו שיר מבין הילדים ותכתובנו לשיר אותו בפני הכיתה 5)

כיתות ג-ד

שירת העשבים / נעמי שמר

וכשהלב

מן השירה מתמלא

ומשתוקק

אל ארץ ישראל

אור גדול

אזי נמשך והולך

מקדושתה של הארץ

עליו

ומשירת העשבים

נעשה ניגון

של הלב

כמה יפה

כמה יפה ונאה

כששומעים השירה

שלהם

טוב מאוד

להתפלל ביניהם

ובשמחה לעבוד

את השם

ומשירת העשבים

מתמלא הלב

ומשתוקק

דע לך

שכל רועה ורועה

יש לו ניגון מיוחד

משלו

דע לך

שכל עשב ועשב

יש לו שירה מיוחדת

משלו

ומשירת העשבים

נעשה ניגון

של רועה

למי בשיר זה יש ניגון?

לדעתכם, מדוע המשוררת בחרה לספר דווקא על ניגון של רועה? מה מיוחד בשיר שלו?

בשיר לא רק לרועה יש ניגון. גם לעשב יש שירה מיוחדת משלו. לדעתכם, מה הכוונה שלכל עשב יש שירה וניגון?

בבית השני של השיר אנו שומעים ש"טוב מאוד" להתפלל ביניהם. בין אם אתם ילדי תפילה או מפגש, למה לדעתכם 'טוב מאוד' להתפלל בין העשבים? כיצד זה יכול להשפיע על תפילה?

נסו בחברותא לחבר תפילה מיוחדת לתפילה בין העשבים:

קראו את הסיפור הבא והתייחסו לשאלות:

פעם סיפר רבי אריה לוין "הצדיק הירושלמי" על ביקור שלו אצל הרב אברהם יצחק הכהן קוק, רב הראשי לארץ ישראל:
נסעתי להעיר יפו ששמה התגורר הרב קוק. הרב קוק קיבלני בסבר פנים יפות כדרכו בקודש לכל אחד, ושוחחנו בדברי תורה.
אחרי תפילת מנחה יצא רבינו, כדרכו בקודש, לשוח בשדה לכוון מחשבותיו, ואני התלוויתי אתו. בדרך קטפתי איזה עשב או פרח, הזדעזע רבינו ואמר לי בנחת, כי נזהר מאוד לבלתי קטוף בלי תועלת עשב או פרח שיכול לגדול או לצמוח, כי אין עשב מלמטה, שאין לו מזל ומלאך מלמעלה שלוחש לו ואומר לו: "גדל".
ממנו למדתי: כל ציץ עשב אומר דבר, כל אבן לוחשת איזה סוד, כל הבריאה אומרת שירה...

✓ כיצד אתם מבינים את דבריו של הרב קוק שלכל עשב יש מלאך ומזל

שמעודד אותו לגדול ולצמוח?

✓ ספרו בחברותא על פעם שאתם הרגשתם את הצורך להתנהג בזהירות רבה בטבע.

התייחסו לשאלות הבאות: איפה הייתם? מה קרה? מה גרם לכם להתנהג ככה?
האם הייתם ביחד עם אחרים – איך הם התנהגו? איך הרגשת אחר-כך?

✓ שיר זה הוא גם משל לכל אדם. לכל אדם יש ניגון מיוחד. לפעמים ניגון מוזיקאלי,

לפעמים ניגון של מלים, רעיונות או כל מיני אירועי חיינו. קראו את הפסקה הבאה:

✓ **רבי נחמן מברסלב לימד: (רב חסידי ממאה ה-18, נעמי שמר בססה את השיר על דבריו):**

טוב להאדם להרגיל את עצמו שיוכל להחיות את עצמו עם איזה נגון, כי נגון

הוא דבר גדול וגבוה מאד מאד, ויש לו כח גדול לעורר ולהמשיך את לב האדם

להשם יתברך ואפילו מי שאינו יכול לנגן, אף על פי כן בביתו ובינו לבין עצמו יוכל

להחיות את עצמו באיזה נגון כפי שיוכל לזמר אותו, כי מעלת הנגון אין לשער...

מהו הניגון שלכם???

ולסיום...

התכוננו כקבוצה להציג שיר בפני שאר הכיתה. השיר יכול להיות "הניגון" האישי של אחד מחברי הקבוצה או אחד מהבתים של "שירת העשבים" לפי המנגינה הרגילה או מנגינה אחרת שתלבישו על המלים. אפשר להכין תנועות שילוו את הניגון! היו יצירתיים! תיהנו!